

EL VALOR DE LA DESOBEDIÈNCIA

Un dels experiments clàssics del món de la psicologia el va dur a terme Stanley Milgram, un psicòleg social que, durant els anys seixanta, es va proposar d'investigar els mecanismes que operaven en la obediència humana. La idea de l'estudi va sorgir durant els judicis de Nuremberg, on un dels puntals de la defensa era sostenir que els acusats no tenien cap responsabilitat dels crims comesos durant el règim nazi, ja que s'havien limitat a complir ordres dels seus superiors. Adolf Eichmann en fou un dels casos més notables. Malgrat ser un dels màxims responsables de la barbàrie, assegurava que ni tan sols era antisemita i que se sentia lliure de tota culpa perquè, simplement, havia executat el que li havien ordenat que fés. El cas d'Eichmann, un home avorrit i vulgar als ulls de tothom, va portar al psicòleg a preguntar-se fins a quin punt els éssers humans "normals i corrents" érem capaços de cometre atrocitats en nom d'allò que havíem investit d'autoritat. Des de la Universitat de Yale, Milgram va reclutar una sèrie de voluntaris per participar en un fals estudi sobre aprenentatge. Va ocultar la seva verdadera intenció: posar a prova els límits de la submissió humana... Milgram va rebre els voluntaris en un suntuós laboratori, vestit amb bata blanca. Tot seguit, els va informar que alguns d'ells haurien de fer el paper d'alumnes i memoritzar un llistat de paraules. A la resta de voluntaris els correspondria el paper de mestres: la seva tasca consistiria en administrar descàrregues elèctriques, d'intensitat creixent, a aquells alumnes que cometessin errors de memorització. Milgram esperava que els voluntaris que feien de mestres es negarien a participar en una investigació tan cruel. Contradint les seves previsions, fins el 63% va arribar a administrar les descàrregues de màxima intensitat, esdevenint així "còmplices" d'una autèntica tortura. Acabada l'experiència, es va descobrir el vertader rerefons de la investigació: els voluntaris que feien d'alumnes eren actors conxorxats amb els investigadors que cridaven i es retorciën quan rebien unes descàrregues que en realitat no existien. En saber-ho, els "voluntaris-mestres" van expressar que, tot i patir una intensa angoixa, havien decidit tirar endavant amb les ordres rebudes...

L'experiment de Milgram, malgrat que va ser qüestionat per la seva manca de transparència, ens serveix per entendre què està passant en molts països en situació de conflicte on tantes persones són torturades per gent "normal", que es "limita" a complir ordres o a reproduir el que fan els altres.

Si deixem de banda el cas extrem de la guerra i ens traslладem a la nostra quotidianitat, ens podem adonar de molts fenòmens de submissió a l'autoritat que es donen al nostre voltant. Darrere del *mobbing*, per exemple, hi ha implícita la llei de l'obediència cega. En algunes empreses s'utilitza la violència psicològica per reduir els individus amb criteri propi, que són viscuts com una amenaça per a la institució. En general, ni els afectats ni els seus companys gosen rebel·lar-s'hi ja que se sol inflingir des d'estrats més elevats de la jerarquia. Un altre cas de submissió, el trobem en les bandes juvenils violentes, on molts adolescents s'hi impliquen malgrat que això vagi en contra dels seus principis. La televisió també la podem considerar un líder social al qual obeeim a cegues, guiats pels seus bombardejos de sensacionalisme i publicitat invasiva. A la classe política n'hi aguantem de tots colors: obres públiques faraòniques, plans urbanístics desmesurats, prestacions socials miserables... Tot ens ho empassem sense remugar. No hi ha dubte que la virtut humana de dissentir, de pensar i d'actuar en consonància amb els propis valors, està en hores baixes. Com a psicòloga, recomano el saludable dret- l'oblidat dret- de practicar la desobediència, entesa aquesta com la llibertat de dir NO a tot allò que no volem i que ens grinyola. Cal que fem sentir la nostra veu davant de totes aquelles situacions que ofeguen els nostres drets com a persones. Si no, correm el risc que la mediocritat s'extengui per tot arreu com una taca d'oli, frenant la possibilitat de construir una societat més viva, justa i saludable.

Clara Esquena i Freixas

Psicòloga

Col. Núm 10.711

claraesq@hotmail.com